

Лагодюк В.,
магістр спеціальності 025
«Музичне мистецтво»
Волинський національний
університет імені Лесі Українки,
Науковий керівник
Панасюк С. Л.,
канд. пед. наук, доцент

РОЛЬ СЛОВЕСНОЇ ОБРАЗНОСТІ У ФОРМУВАННІ МУЗИЧНОГО МИСЛЕННЯ

Поняття «музичне мислення» широко застосовується в сучасній музичній педагогіці. За допомогою цього терміна фахівці вказують на зв'язок музичних переживань з іншими музичними процесами, які мають місце у кожний певний момент музичної творчості: створення музичних творів, їх виконання та сприйняття. Спеціальні терміни й словесні пояснення, що застосовуються вказують на емоційно-сміслову ситуацію, що її передбачають у даному музичному феномені. Саме тому можна сказати, що слово може розкривати природу музики.

Не випадково малопідготовлений слухач глибше усвідомлює та переживає музику, якщо цьому передують словесні пояснення. Дитина грає чи співає більш свідомо, якщо їй передати за допомогою слів образ, емоції та характер твору. Зрозуміло, думку, виражену музичними звуками, не можна точно словесно відтворити, бо мова й музика не тотожні. Та, взаємодіючи з музикою (чи то у пісенній мелодії, чи то у вигляді словесної програми), текст завжди конкретизує наші думки і почуття, викликані музикою, робить їх глибшими та багатограними.

Виключна роль слова повинна відводитися на початковому етапі музичного виховання, коли саме формується музичне мислення. На роль слова як провідника й стимулу музичної думки вказують чимало вчених. Зокрема, багато написано про роль мовного досвіду, про визначальне значення слова щодо розуміння будови музичних творів, інтонації, ритміки.

Цікаво звернути увагу на те, що впродовж багатьох віків музика розвивалась у нерозривному зв'язку зі словом і відокремлювалася від останнього лише на виключно вищій стадії свого розвитку. Це певною мірою свідчить, що формування музичного мислення повинно відбуватися в умовах усвідомлення взаємозв'язку музики зі словом, мовним досвідом і поетичною образністю.

Слово, якщо воно взаємодіє з музикою, особливо у вигляді вокальної мелодії, допомагає сприймати й усвідомлювати якість музичної інтонації. Кожний мелодичний зворот і мелодія в цілому набувають значення інтонації, бо стають для підлітка засобом відображення конкретного смислу й переживання. Отже, формувати музичне мислення означає виховувати в учнів уміння ставитися до музики як до мистецтва, що втілює художній зміст[2].

Слід зазначити, що поняття інтонації було введено в теорію Асаф'євим саме з метою вказати на специфіку музичного мислення. Для Асаф'єва музична форма в своєму становленні є аналогом життєвих процесів. Основу процесуальності музичної форми дослідник вбачає в порухах інтонації. [4]

Виходячи зі сказаного, можна твердити, що формування музичного мислення, сутність якого – інтонаційне усвідомлення музики, є закладання основи розуміння музичної форми, тобто формоутворення та побудови музичних творів. Певною мірою до такого висновку приводить навчання за методом імпровізації (маємо на увазі систему дитячого музичного виховання за К. Орфом). На розуміння музики як сутності інтонації націлює програма для загальноосвітніх шкіл, ті методики, котрі спрямовані на роботу з дітьми у плані багатоваріантного виконання одних і тих самих пісенних мелодій та інструментальних п'єс [1].

Відповідно до вимог програми винятково важливо, щоб на початковому етапі навчання школярі прагнули усвідомлювати образно-сміслову сутність метра, ритму, мелодійного рисунка, фактури, тембру, темпу тощо, тобто заглиблювалися б в інтонаційну структуру музики. Особливого значення у цьому надається слову як засобу пояснення (визначення, тобто терміна) і слову як художньому образу [3]. За цих умов важливою є активна позиція учнів.

Список використаних джерел

1. Гринчук І. Проблеми музичного мислення: теорія і методика розвитку: Навчально-методичний посібник. Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. 224 с.
2. Данчук А.П. Дитяче хорове виконавство. Методичні та практичні рекомендації з курсу «Методика та практикум роботи з дитячим хором». Рівне, 2005. 442 с.
3. Ростовський О.Я. Теорія та методика музичної освіти: Навч.-метод. посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. 640с.